

Kinder Torah

Behar

בס"ד

Onaas Devarim

"Class, I would like to begin today's *mussar* lesson by telling you a story."

"We love, stories, Mora Sara."

"Good. Here we go. A poor man was once walking down the street. He did not look very poor. He was actually dressed quite normally, however, he did not have even a penny in his pocket. He came upon a gift shop and peeked inside. It was a small cramped store packed with a lot of merchandise. A sign hung by the entrance, 'Due to the small size of our shop, please limit your browsing time to five minutes.'

The poor man entered the store and thought, 'There are many interesting items here. I can spend time looking around. In the end I will leave without buying anything.' He began browsing. He looked at the key chains, picture frames, saltshakers, and children's books. Then he cast his eyes upon an exquisite crystal and silver wine decanter. It was easily the most expensive item in the shop. The poor man gazed at its beautiful shape, sparkling in the afternoon sun.

The shop owner watched his potential customer. He thought, 'That is my most expensive item. If he buys it, I will make a lot of money. Business has been very slow lately. This would give me a big boost. This man really looks like he is really going to buy.' The shop owner approached the poor man. 'May I help you sir?'

'Not right now, thank you.' The owner thought, 'I'll let him take his time. The profit from this sale is worth waiting for.'

And so, the poor man browsed, and browsed. In the end, when the shop owner was not paying attention, he quietly slipped out. The owner looked up and saw that his precious customer had left. 'What?!? Where is my customer?!? He was going to buy the crystal decanter! He looked at it for over twenty minutes! He just left?!? I am crushed!'

My question to the class is: Did the poor man do anything wrong?"

"He did not lie by saying that he was going to buy the decanter."

"True, Leah."

"He did not steal the decanter."

"Absolutely not, Shoshie."

"But he hurt the owner's feelings!"

"Excellent, Esti. In what way?"

"He led him to believe that he was going to buy the decanter. The owner was al-

ready counting on the money from the sale. When the poor man left, the owner's feeling were terribly hurt."

"Fantastic Esti! What is the name of this *aveyra*?"

"Onaas devarim."

"Correct! *Onaas devarim*, hurting someone with words, is a terrible, terrible sin. The source is a verse in this week's parasha, 'Each of you shall not wrong your fellow man (with words), and you shall fear your God; for I am the Hashem your God' (Vayikra 25:17). The gemora darshens, 'Just as it is forbidden to wrong someone in monetary matters, so too it is forbidden to wrong him with words' (Bava Metzia 58b)."

Mora Sara, I have a question. The poor man in the story said no hurtful words. He did not mention that he was going to buy the crystal decanter. How did he wrong the shopkeeper with his words?"

"That is an excellent question, Ahuva. It reveals the extent of how far his *aveyra* (sin) goes. The gemora states explicitly, 'Do not set your eyes on an item when you have no money to purchase it.

'Why is looking at an item *onaas devarim*? The browser builds up the shopkeeper's hope that he will make a sale. He may begin to feel that the money is already in his pocket. In the end, when the browser does not buy, the shopkeeper is terribly disappointed.

The browser has hurt his feelings without even uttering one word."

"How careful we must be with other's feelings!"

"Indeed, Deena. Any word or deed that embarrasses, humiliates, causes pain, frightens, distresses, or angers his friend in any way is included in the *aveyra* of *onaas devarim*."

"It sounds very serious, Mora Sara, however it cannot possibly be as bad as cheating someone out of his money."

"The gemora teaches us that *onaas devarim* is worse than *onaas mommon* (wronging someone in monetary matters). The money damage can be calculated and paid back. The hurt feelings cannot. *Onaas mommon* damages a person's property; *onaas devarim* damages his body. The verse that speaks about *onaas devarim* warns us to fear Hashem. There is no such warning for *onaas mommon*. The Sefer HaChinuch relates that people are very sensitive. Many of them guard their feelings more than their money. People whose feelings have been hurt, and as a result cry out to Hashem, are answered immediately."

"Oy va voy!"

"Mora Sara, all of this is dependent upon the person's intentions. He could come into the store intending to buy, browse for a long time, and then decide to not buy. He does the exact same action and because he intended to buy, it is not an *aveyra*."

"That is very perceptive, Miri. That is why the verse states, 'You shall fear your God' (Vayikra 25:17). Only Hashem and you know what is in your heart. Eyes of flesh and blood see a person's actions, but the Almighty sees into his heart. If you fear Him, you will purify your heart and not want to hurt His children, your fellow Jews."

Can you give us some other examples of *onaas devarim*, Mora Sara?"

"Yes, Malka. One may not ask the price of an object if he does not intend to buy it. One cannot tell a *baal-teshuva* to remember his old deeds. One cannot tell the son of a *ger* (convert) to remember his father's deeds. One cannot tell a person who is suffering that his *aveyros* caused his *tsorus*. If a person asks you where he can buy a certain product, you cannot send him to someone who never sold that product."

"This *aveyra* is so common and far reaching! Why is the Torah so particular about it, Mora Sara?"

"The Maharal states it quite simply. If you carelessly hurt another's feelings, it shows that he is worthless in your eyes. Would you humiliate, mislead, or disappoint someone whom you valued and respected? Surely not! *Onaas devarim* shows a disregard for others. They are insignificant. This leads to *machlokes*, cursing, and many mistakes which destroy the fabric of society."

"We never realized how careful we have to be about other's feelings."

"Boruch Hashem, that is why we learn. May we all receive *Siyata Di'Shmaya* (Heavenly Assistance) to succeed in this mitzvah."
"Amen!"

Kinderlach . . .

Your fellow Jews are wonderful, precious, human beings. They are Hashem's chosen people – His *kinderlach*. Treat them with care! Do not hurt them in any way! Guard their feelings as you would your own. Any word or deed that embarrasses, humiliates, causes pain, frightens, distresses, or angers your friend in any way is strictly forbidden! It will be punished terribly! On the other hand, if you are careful with *onaas devarim*, you bring peace and blessing into the world (Sefer HaChinuch). The choice is clear. Don't even think about hurting your fellow Jew.

והגדת לבנר

פרשת בהר

את החפץ. הוא עלול להרגיש שהכסף כבר בכיסו. בסופו של דבר, כאשר האדם המשוטט בחנות לא קונה את החפץ, המוכר מתאכזב קשות. האדם ששוטט בחנותו פגע בו בלי לומר אפילו מילה אחת.

"כמה אנו צריכים להיזהר בכל הנוגע לרגשות הזולת!"
 "אכן, כן, דינה. לבייש, להכלים, להכאיב, להפחיד, לצער או להכעיס את הזולת בכל צורה שהיא, בין בדיבור ובין במעשה – כולם כלולים בעבירה של אונאת דברים."
 "העניין נשמע חמור ביותר, המורה שרה. אך בכל זאת אי אפשר לומר שדבר כזה הוא חמור כמו הוצאת כסף מאדם ברמאות."
 "להיפך: הגמרא מלמדת אותנו שאונאת דברים חמורה יותר מאונאת ממון (רמאות בענייני כספים). זאת, משום שכשמדובר בנזק כספי אפשר לחשב את היקפו ולפצות את הניזק. אך לא כך הדבר כשמדובר בכאב נפשי שנגרם. אונאת ממון פוגעת ברכושו של האדם; אונאת דברים פוגעת בגופו. הזוהרנו בפסוק העוסק באונאת דברים 'ויראת מאלוקיך' (ויקרא כ"ה, י"ז). אין שום אזהרה כזו כשמדובר באונאת ממון. בעל ספר החינוך אומר שאנשים מצטערים על פגיעה נפשית יותר מאשר על פגיעה ברכושם. ומי שנפגע נפשית ושצוק לה' בשל כך, נענה מיד."
 "איו ואביו!"

"אבל, המורה שרה, כל זה תלוי בכונתו של האדם. הוא יכול להיכנס לחנות בכונה לקנות, להביט זמן רב במוצרים ולאחר מכן להחליט לא לקנות. הוא עושה בדיוק אותה פעולה כמו העני שבסיפור, אבל אין זו עבירה, משום שהוא שבוטח לקנות."

"עשית כאן הבחנה נכונה, מירי. זוהי הסיבה שהפסוק אומר 'ויראת מאלוקיך'. רק האדם עצמו וה' יודעים מה נמצא בלבו. האדם יראה לעיניו, וה' יראה ללבו. אם יראים את ה', מזקקים את הלב ולא רוצים לפגוע בבניו, אחינו בני ישראל."
 "המורה, אולי את יכולה לתת לנו עוד כמה דוגמאות של אונאת דברים?"

"כן, מלכה. אסור לשאול כמה עולה מוצר אם לא מתכוונים לקנות אותו. אסור לומר לבעל תשובה 'זכור מעשיך הראשונים' (כלומר, העבירות שעבר לפני שחזר בתשובה). אסור לומר לבן גרים 'זכור מעשי אבותיך'. אסור לומר לאדם שסובל מצרה שעבירותיו הן שגרמו לצרותיו. אם מישהו שואל היכן ניתן להשיג מוצר מסויים, אין לשלוח אותו למישהו שמעולם לא מכר מוצר כזה."
 "העבירה הזו כל כך נפוצה וכל כך מקיפה! מדוע מקפידה התורה עליה כל כך, המורה שרה?"

"המהר"ל מסביר זאת בפשטות: אם פוגעים ברגשותיו של הזולת, הרי זה מראה שהוא חסר ערך בעיניכם. האם הייתם משפילים, מטעים או גורמים אכזבה למישהו שאותו אתם מעריכים ומכבדים? ודאי שלא! אונאת דברים מורה על חוסר התחשבות באחרים, כאילו הם חסרי משמעות בעיניכם. יחס כזה עלול להוביל למחלוקת, לקללות ולמעשים רבים שמוזיקים לחברה."
 "לא ידענו קודם כמה צריך להיזהר בכל הנוגע לרגשות הזולת."
 "ברוך ה', לכן אנחנו לומדות. יהי רצון שנזכה לסייעתא דשמיא בקיום מצווה זו."
 "אמן!"

אונאת דברים

"בנות, אני רוצה להתחיל את שיעור המוסר היום בסיפור."
 "אנו מאוד אוהבות סיפורים, המורה שרה."

"אני מקווה שתיהינה גם מסיפור זה: אדם עני הלך ברחוב. הוא לא נראה כל כך עני; הוא היה לבוש באופן רגיל למדי, אך לא היתה לו אפילו פרוטה אחת בכיסו. הוא הגיע לחנות מתנות והציץ פנימה. היתה זו חנות קטנטנה, מלאה במוצרים רבים. בפתח היה תלוי שלט: 'בשל השטח המצומצם של החנות, אנא הגבילו את זמן השוטטות בה לחמש דקות!'

"העני נכנס לחנות וחשב לעצמו, 'יש כאן הרבה דברים מעניינים. אני יכול להתבונן בכל בנחת. ובסוף אצא מכאן בלי לקנות דבר.' הוא התחיל לעבור בין המדפים ולהסתכל על הסחורה: מחזיקי מפתחות, מסגרות לתמונות, מלחיות, ספרי ילדים. ואז נח מבטו על קנקן יין יפהפה עשוי כסף וקריסטל. ברור היה שזהו הדבר היקר ביותר בחנות. העני הביט בצורתו הנאה של הקנקן, שקרני השמש שחדרו לחנות האירו באור יקרות."

"בעל החנות הביט בלקוח הפוטנציאלי שלו והרהר בלבו, 'הקנקן הוא הדבר היקר ביותר שיש לי בחנות. אם הוא יקנה אותו, ארוויח כסף רב. בזמן האחרון אין לי הרבה לקוחות. עיסקה כזו תקדם אותי מאוד. נראה לי שהוא באמת מתכוון לקנותו! והוא פנה לעני: 'האם אוכל לעזור לך, אדוני?'
 "לא כרגע, תודה."

"חשב לעצמו בעל החנות, 'אניח לו. כדאי להמתין בסבלנות כשמדובר בקנייה כה יקרה!'

"וכך, העני שוטט לו בחנות, סוקר את כל הסחורה. בסופו של דבר, כשהוסחה דעתו של בעל החנות לרגע, חמק לו העני החוצה. כעבור דקות ספורות נוכח בעל החנות לראות שהלקוח היקר כל כך נעלם. 'איפה הלקוח שלי? הוא עמד לקנות את קנקן היין! הוא בחן אותו למשך יותר מעשרים דקות! ואחר כך הוא סתם יצא והלך מפה? אוי לי ואבוי לנפשי!'

"השאלה שלי לכן היא: האם העני עבר כאן איזו עבירה?"
 "הוא לא שיקר – הוא לא אמר שהוא עומד לקנות את הקנקן."
 "נכון, לאה."
 "הוא לא גנב את הקנקן."
 "ודאי שלא, שושי."
 "אבל הוא הכאיב לבעל החנות!"
 "תשובה מצויינת, אסתי. במה הוא הכאיב לך?"
 "הוא הוביל אותו לחשוב שהוא עומד לקנות את הקנקן. בעל החנות כבר התחיל לחשב את הרווחים שירוויח מהמכירה. כאשר יצא העני בלי לקנותו, נפגע בעל החנות מאוד."
 "חשבת נכון מאוד, אסתי! ומהו השם של עבירה זו?"
 "אונאת דברים."
 "נכון מאוד! אונאת דברים – פגיעה באנשים באמצעות הדיבור – הוא חטא איום ונורא. המקור בתורה לחטא זה הוא בפרשת השבוע הזה, 'ולא תנונו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך, כי אני ה' אלוהיכם.' (ויקרא כ"ה, י"ז) דורשת המשנה, 'כשם ש[קיים איסור] אונאה במקח ובממכר כך [קיים איסור] אונאה בדברים' (בבא מציעא נ"ח ע"ב)."

"יש לי שאלה, המורה שרה. העני שבסיפור לא אמר שום מילים פוגעות. הוא לא אמר שהוא עומד לקנות את קנקן הקריסטל. כיצד הונה, אם כן, את בעל החנות בדבריו?"

"שאלה מצויינת, אהובה. מכאן אנו לומדים עד כמה חייבים להיזהר בעבירה זו. הגמרא אומרת במפורש, 'לא יתלה עיניו על המקח (כלומר, לא יביט בחפץ העומד למכירה) בשעה שאין לו דמים (כסף)'. מדוע התבוננת בחפץ היא אונאת דברים? האדם העומד ומסתכל מגביר את ציפיותיו של המוכר שאכן יצליח למכור

"יש לי שאלה, המורה שרה. העני שבסיפור לא אמר שום מילים פוגעות. הוא לא אמר שהוא עומד לקנות את קנקן הקריסטל. כיצד הונה, אם כן, את בעל החנות בדבריו?"

"שאלה מצויינת, אהובה. מכאן אנו לומדים עד כמה חייבים להיזהר בעבירה זו. הגמרא אומרת במפורש, 'לא יתלה עיניו על המקח (כלומר, לא יביט בחפץ העומד למכירה) בשעה שאין לו דמים (כסף)'. מדוע התבוננת בחפץ היא אונאת דברים? האדם העומד ומסתכל מגביר את ציפיותיו של המוכר שאכן יצליח למכור

ילדים יקרים . . .
 אחיכם בני ישראל (ואחיותיכם) הינם אנשים יקרים ונהדרים. הם עם ה' – ילדיו היקרים. התייחסו אליהם בכבוד! אל תפגעו בהם בכל צורה שהיא! כבדו את רגשותיהם, כפי שהייתם מכבדים את שלכם. אסור בהחלט לגרום בושה, כלימה, כאב, פחד, צער או כעס לאדם מישראל, בין בדיבור ובין במעשה! העונש על כך חמור ביותר! ומצד שני, אם מזהרים באונאת דברים, זוכים לברכה ושלום בעולם (ספר החינוך). ברור, אם כן, שאין להעלות על דעתנו כלל לפגוע ביהודי.